

ki so bili takrat nekoliko let stareji ko mi. Krasen cerkven stolp, lep terden grad, nekdanj barona Rosseti-ta, ki je v letu 1817 poglavar austrijskiga primorja v Terstu umerl, in zala loza — vse je spremenjeno in pokvarjeno!

Ravno nasproti na levi, skoraj ravno toliko od velke ceste, se mi je kazala na lepim prijetnim griču farna cerkev sv. Martina, starodavna mati Hrenovske fare, kjer so me nekdanj vedno veseliga mladiga učenca duhovni vselej radovoljno in dobrotljivo sprejeli. Pa tudi tistih verlih duhovnov ni nobeniga več; Gospod jih je že vse k sebi poklical. Moj posebno velik dobrotnik, Hrenovski, in pozneje Slavinski fajmošter, Jakob Božič, počiva že čez 20 let v Slavini. Lahka mu zemlja bila!

Eno uro od Hrenovc v kotu, kjer se Nanos močno zniža in z drugimi gorami sklene, je znamenit čudež narave, Jamski grad. V tem kotu stoji grozovita, berž ko ne kakih sto sežnjev visoka, in gotovo čez dve sto sežnjev široka skala. Sred skale je obširna votlina in v nji grad. Visoko nad streho grada je v jami, po kateri se je nekdanj dalječ v gojzdu na svitlo hodilo, štirna, ki dobro vodo daja. Dandanašnji pa je jama zasuta ali zaraščena, de se po nji več v gojzd ne more. Pod gradom ste še dve drugi jami. V spodnjo teče majhen potok, če se prav spomnim, z imenom Lokev, ki v Ipavi, štiri ali pet ur dalječ od žrêla jame, spet na svitlo pride. Ta potok je edina voda, ki iz Postojnske doline v Jadransko morje teče; vse druge se v Savo stekajo in ž njo v černo morje izlivajo. — Malo sežnjev više je še neka druga, pol ure dolga jama z vratmi, ki so me večkrat na „peklenske vrata“ spomnile, o katerih Dante poje:

»Per me si va nella città dolente,
Per me si va nell' eterno dolore,
Per me si va tra la perduta gente« —

Kdo bi verjel, de sim tù, kjer bi človek menil, de je peklu blizo, ali saj, de je tù konec svetá, — v ti luknji, iz ktere ni skoraj nikamor viditi, — v votlini te grozovite skale pred nekterimi leti pri rajncim gospodu Dovganu toliko veselih dní preživel!

V tem divjim kraju je nekdanj Erazm Jamski (Erasmus Lueger) gospodoval in hudo razsajal. Bil je pogumen, hraber vojak; pa ker je pri svoji hudi termi vedno v prepírih živel, in v letu 1483 na cesarskim dvoru maršala Pappenheim-a umoril, je moral pobegniti, in se je v Jamski grad podal, od kodar je nekaj časa na vse kraje hudo silo delal. Ko se je bil pa nazadnje še clò z Ogri, cesarjevimi sovražniki, zvezal, je cesar Gašperju Rauber-ju, ki je takrat poglavar v Terstu bil, povelje dal, Erazma živiga ali mertviga v oblast dobiti. Rauber se dvigne ter ga išče po mnogih krajih, pa dolgo zastonj. Poslednjič se mu prederzni Erazm pri malim gradu v Planini sam približa, in mu skozi gojzd po sledu konjevih stopinj pot do pred-jame pokaže. Tù ga Rauber s svojimi vojaki obleže, in ker ni bilo s silo nič opraviti, se nadja, de ga bo z gladam prisilil, se mu vdati. Erazm pa ga kmalo prepriča, de njegovo upanje je prazno, ker mu mesa in clò žive živine, in pozneje češinj in družiga sadja in žlahnih rib, ki jih je po jami iz Ipave dobival, iz grada v dar pošilja. Ko Rauber vidi, de ne more ne s silo, ne z gladam nič opraviti, podkupi Erazmoviga strežeta, ki mu je pogostama darov iz grada nosil, in ta mu pové, de Erazma ni nikakor živiga dobiti; pa de se lahko ubije, kadar gré za svojo potrebo na straniše. Hudobnež, ki je nek zaljubljen bil, in po ljubici silno hrepenil, oblubi Rauberju, de mu bo ponoči, ko bo gospodar omenjeno pot šel, z lučjo znamnje dal. To se zgodi — Rauberjevi vojaki vstrelé s topam, in kos skale, ki ga je krogla

odbila, ubije Erazma, ki je poslednji svoje rolovine bil. Po njegovi smerti je grajščina cesarju zapadla. V letu 1566 jo je Janez Kobencel pridobil, in grofi Kobencelni so jo do naših časov, mende do leta 1811 posedli. Pred tremi ali štirimi leti pa jo je knez Windišgrec kupil.

Ob času Erazma Jamskiga je bilo tod vse zaraščeno; malo po malim pa so ljudje gojzd proti Pivki strebili, in lepe senožeti, njive in vasi napravili. Malo več ko pol ure od grada je pod Nanosam velika vas Šent-Mihel; nekoliko dalje proti farni cerkvi ste vasi Landol in Brinje, in še dalje proti izhodu v nekim žlebu je Belsko. Nad dolino Jamskiga grada na gori ste vasi Bukovje in Gorenje, in dalje proti Planini Studeno in Stermica, nekdanj del Hrenovske fare, zdaj pa Studenska samostojna fara. Ravno nad Studenim je verh gore v nekim majhnim sedlu cerkev sv. Lorenca, od ktere sim pred nekterimi leti ne le celo Pivko in vse Berkinsko, temuč tudi Ljubljano in velik del svoje ljube domovine z velicim veseljem ogledoval. Studenčani pa so jo močno zanemarili, kjer je že tako černa, de sim jo ob letošnjim potovanji iz ceste proti Postojni komaj spoznal.

Novičar iz slovanskih krajev.

Od sv. Trojice na Štajarskim. Ker je „Novicam“, kakor vémo, vseč zvediti, kako kaj županije svoje reči opravljajo, Vam naznanim za našo srenjo še posebno zloženi red, ki smo ga pri očitni seji 20. mal. serpana l. l. sklenili *), in kteriga so naš g. okrajni poglavar v Ptujim s pohvalo poterdili proti temu, da naj se županijstvo zastran kaznovanja v denarji po 67. §. srenjske postave ravná. Ta naš srenjski red pa se takole glasi:

1. Vsaka oštarija mora ob 11. uri zvečer zaperta biti, po tem času v gostivnici najdeni gosti so kakor oštir odgovorni za to.
2. Noben ples ali muzika ne smé biti brez posebniga dovoljenja.
3. Žganje točiti ali teržiti je čisto prepovedano.
4. Ob nedeljah in praznicah je vsaka igra prepovedana, tudi pred popoldansko božjo službo se oštarija ne smé odpreti.
5. Ob nedeljah in praznikih meso sekati, teržiti in vse božji službi nasprotne dela so oestro prepovedane.
6. Vsak oštir se ima natanjko po policijskih postavah ravnati.
7. Kdor se igri ali pijančevanju močno vdá, bo očitno za zapravljanca oklican.
8. Ponočno vlačuvanje in larmanje je oestro prepovedano.
9. Na slabo obnašo fantov in deklet se bo oestro pazilo.
10. Zavaljo ognja, tatvine in družih ponočnih napak mora vsak večer nočna straža biti.
11. Beračija se v naši srenji ne terpi; domačim ubogim se bo iz srenjskih dohodkov pomagalo, ptujim se pa primerno delo da, ali se pa iz srenje odpravijo.
12. Starši, ki otrokam beračiti pripusté, bojo kaznovani.
13. Če pravičen ubožček pomanjkanja terpi, naj se pri županu oglasi, da se mu živež in njemu primerno delo oskerbí.
14. Ako se lenúh zasači, ki služiti ali delati noče, bo mogel tako dolgo srenjske ceste obdelovati, dokler se mu kaka služba ne dobí.

*) Janez Žurman, župan, Jožef Lobenwein, svetovavec, Juri Pušnik, svetovavec, Jožef Kužner, odbornik.

15. Posli, kateri iz družih srenj pridejo, morajo domovnico imeti; gospodar jih mora v 2 danah pri županu zapisati dati.

16. Nobenemu gospodarju, veliko manj pa še kočarju je dopušeno, prihajoče pod streho jemati.

17. Starši morajo za otroke skerbeti, jih od 6. do 12. leta pridno v šolo pošiljati, in za njih dušo in telo skerb imeti.

18. Če se bojo v kateri koči nepošteni ljudje našli, bojo sodni v roke dani; koča bo pa mogla za naprej zaperta ostati.

19. Nezakonskim je oostro prepovedano (po zakonsko) vkupej živeti.

20. Z nezrelim in malopridnim sadjem teržiti je prepovedano.

21. Kdor bo v srenji eno leto 10 dreves požlahnil (pelcal), bo za tisto leto srenjske štibre prost; kdor se bo pa sadjoreje (tudi murve so v tem zapopadene) nar pridniši poprijel, bo iz srenjske ladice 5 fl. darila dobil.

22. Vsak mora popred, ko se oženi, 5 pelcarjev (žlahnih dreves) imeti; drugač dovoljenja za poroko ne dobi, ali pa 10 fl. za zastavo v srenjsko ladico položiti, dokler 5 dreves ne požlahne.

23. Kdor drevesa po nemaršini poškodje, bo oostro kaznovan.

24. Tiče, posebno pevke, loviti, je prepovedano; gosence oberati je pa zapovedano.

25. Studenci in štirne morajo tako okovarjeni biti, da ljudje ali živina va-nje ne pade; tudi morajo večkrat osnaženi biti; kdor pa kak studenec ognjusi, bo kaznovan.

26. Mlake ali kapnice blizo stanovališč se ne terpijo.

27. Mera in vaga morate pravični biti.

28. Gospodarji kakor posli morajo na oginj paziti; z lučjoj po skednjih ali hlevih hoditi, ali tobak kaditi po takih krajih, je oostro prepovedano.

29. Dečki pred 20. letam ne smejo tobaka kaditi.

30. Ako kdo hudodelca, vojaškiga begúna ali družiga sumljiviga človeka zasledí, mora hitro županu naznaniti; ravno tako tudi vse dogodke, nad katerimi je državni oblasti ležeče.

31. Vsaka nevarna bolezen pri ljudéh ali živini se mora precej županu napovedati.

32. Pajčevina po hišah in hlevih se mora ometati; dimniki se morajo vsaki mesec snažiti.

33. Kdor ptujiga neznaniga človeka brez potniga lista v hišo vzame, bode kaznovan.

34. Vsak gospodar je dolžan vsako prenarodbo stanja precej županu naznaniti.

35. Vsako poškodovanje kakiga očitno perbitiga uradniga lista bo kaznovano.

36. Srenjska cesta in poti se morajo popravljati.

37. Dečkom na lov (jago) hoditi, ribiti, in s pokalcami (pistolami) se pečati, je oostro prepovedano.

38. Svetovavci in odborniki imajo župana v njegovim delu podpirati.

39. Vsako nedeljo popoldne naj pridejo, kateri hočejo postave ali druge potrebne reči zvediti, k županu, ki jim bo radovoljno naprej bral in jih podučil, kolikor je v njegovi moči.

40. Kdor tem zgori omenjenim postavam nasproti dela, bo (ako vikši postave oistreši ne kaznujejo) v denarjih od 1 do 10 fl. srebra kaznovan, kateri denarji v srenjsko ladico za uboge spadajo; — če pa plačati ne more, bo pa od 1 do 7 danov za prid srenje delati mogel (po sr. post. §. 122. 124).

Novičar iz mnogih krajev.

Pretekli teden so bile Benetke zbirališe imenitnih osób; bila je tam mati presv. cesarja z 2 sinovama, velki cesarjevič ruski s svojo ženo, in 2 mlajša cesarjeviča, francoski kraljevič grof Chambord, in maršal Radecki. — Na Dunaji so že vsi deželni poglavarji v posvetovanje politiške osnove cesarstva zbrani; tudi Ogerski dež. poglavar in ban Jelačić prideta. Kakor se sliši, se bo posvetovalo tudi zastran prihodnjiga izdajanja deželnih zakonikov. — Posvetovanje o razmerah ediniga nemškiga cola, osnovano od avstrijske vlade, je jenjalo na Dunaji 20. dan t. m., v Berolinu so se posveti enaciga namena, pa osnovani od Pruske vlade, 19. t. m. začeli. — Ministerstvo kupčije je namenjeno, po Primorskim in Horvaškim nove ceste delati in tako ubogim ljudém zaslужka nakloniti. — Ministerstvo poduka je vsim šolskim predstojnikom ukazalo skerbeti, da se na podlagi šolske postave ponavljajo čí nauk za dekleta od 13. do 15. leta brez odlašanja začne. — Znamnje, po katerim se ponarejeni posreberneni državni desetnaki (Reichsschatzscheine per 10 fl.) lahko spoznajo, se najde v predzadnji verstici drobniga natisa, kjer namest besede „besondere“ napčna beseda „befonbere“ stoji. Vunder zna biti, da so ponarejavci teh bankovcov ta tiskarni pogrešek že zapazili in pri poslednjič izdanih ga popravili. — Vradniki pri c. k. državnih računnicah (Staatsbuchhaltungen) se bojo pomnožili. — Bankni bankovci po 5, 10, 100 in 1000 fl. četerete izdaje, ki so že preklicani, se imajo z bankovci pete izdaje do konca prihodnjiga mesca zameniti; pozneje se bojo le pri banknih kasah na Dunaji jemali. — Tabor za vojaške vaje v Černomercu na Horvaškim je že popolnoma vredjen, šotori za vojake so tudi postavljeni. — Po nasvetu Zagrebške kupčijske zbornice se je začelo preiskovanje: kako bi se dalo močirno Lonjsko Polje na suho djati, s katerim bi se za 4 milione oralov rodovitne zemlje pridobilo. — Tudi iz Českiga in Ogerskiga se zvé od silniga mraza, ki se je začel pretekli teden. Okoli Bude je vse zgodnje sadje posmojeno in tudi terta je terpela. — Francoski zdravniški časnik (journal de med. et de chir. prat.) na vso moč priporoča sirovo meso zoper dolgočasno drisko (Diarrhoe); 7 lotov v 24 urah povžitiga siroviga mesa ozdravi več mescov terpečo drisko. Tako zagotavlja zdravniški časnik. — Na Dunaji je najel vodja mestniga glediša neko plesavko (Grah), kateri bo za vsak večer, ko bo plesala, 300 fl. plačal. To so drage noge! Koliko glav učiteljev se trudi celo leto, da si zaslužijo to, kar taka plesavka v 3 večerih! — V Parizu gré zdej zlo govórica, da ob vojaški slovesnosti 10. majnika bo Napoleon se cesarja napovedal. — Poslanec turški Fu ad Effendi, kteriga prihod v Egipt je vse prestrašil, je prejel ukaz turškiga cara, da za zdej nima ondi nič posebniga početi. — V letu 1848 začetiga občniga nemškiga parobroda ni več; unidan so vlade, kterih last je, sklenile, barko z vso opravo prodati.

Pogovori vredništva.

Gosp. J. K. iz Les.: Na Vaše prvo vprašanje Vas zamoremo zagotoviti, da se, cesar se bojite, ne more nikakor zgoditi, ker eno z drugim ni celò v nobeni zavezi. Kar pa drugo vprašanje vtíče, mislimo, da jih nam ni treba in da jih tudi ne bo. Brez unih in teh zamoremo obstati. — Gosp. A. K. iz Gor.: Pesmice so nam prav ljube, pa dobre morajo biti. — Gosp. J. P. na Dol: Naročena knjiga je pošla.